

HASTANE İLAÇ YÖNETİMİ

Prof. Dr. Sinan ÇAVUN

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı

Hasta güvenlik hedeflerinin tam anlamıyla uygulanabilir olmasının en önemli bileşenlerinden biri **etkin bir Hastane İlaç Yönetim sisteminin bulunmasıdır**. Zira ABD’de bu konuyla ilgili yapılan bir çalışmada, yıllık **44.000-98.000 kişinin** hastane ilaç yönetimindeki hatalardan dolayı **öldüğü**, bunun yıllık olarak **17-29 milyar dolar** gibi ciddi bir **ekonomik kayba** yol açtığı ve **tüm ölümler içerisinde 8. sırada** yer aldığı gösterilmiştir.

Yukarıdaki veriler dikkate alındığında, ilaç yönetim sisteminin hastane genelinde ilacın temin edilmesinden, ilacın hastaya uygulanması ve sonrasında etkilerinin gözlemlenmesi dahil tüm süreç bazında kurgulanması, hasta güvenliğini tehdit eden bütün unsurları ortadan kaldırmak bakımından son derece önemlidir. Bu **sistemin etkin ve bilimsel olarak kontrol edilmesinde de farmakologların rolü yadsınamaz** bir gerçek ve gerekliliktir.

Sistemin oluşturulması aşamasında, öncelikli olarak içerisinde farmakologların yer aldığı Hastane İlaç Yönetimi ile ilgili bir ekibin oluşturulması gereklidir. Bu ekibin oluşturulmasını takiben de ilacın hastane eczanesine alınmasından stok kontrolüne, hekim tarafından hastaya istem yazılmasından ilacın kliniğe ulaşmasına, klinikte ilacın uygun şartlarda saklanmasından hastaya uygulandığı ve sonrasında etkilerin gözlemlendiği ana dek **tüm süreç yeniden planlanmalıdır**. Sürecin bu şekilde organize edilmesi yanında, İlaç Uygulama Hata Bildirimleri ve Düzeltici ve Önleyici Faaliyet İstekleri ile ilaç yönetim sistemi takip edilerek mevcut aksaklıklar tespit edilmelidir. Bu analizler sonrasında riske açık alanlar değerlendirilerek sürekli iyileştirmeler yapılmalıdır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda Hastane İlaç Yönetimleri’nde birçok alanda çeşitli problemlerin olduğu görülmektedir.

Bu değerlendirmelere göre;

- **Hekim istemlerinin okunaksız olduğu,**

- İlaçların toplu olarak ve güvensiz bir şekilde katlara ulaştırıldığı,
- İlaç uygulamalarının düzgün kayıt altına alınmadığı,
- **Kontrole tabi ilaçların kontrol edilemediği,**
- İlaç uygulama sonrası etkilerinin etkin bir şekilde takip edilemediği,
- **Yüksek riskli ilaçların** belirlenmediği,
- **Kemoterapi hazırlama ve uygulamanın** iptidai şartlar altında olduğu,
- **İlaç-ilaç ve İlaç-Besin etkileşmelerinin** takip edilmediği,
- **İsimleri benzer ilaçların** karışma ihtimallerinin göz ardı edildiği tespit edilmiştir.

Tüm bunların toplamında hastane genelinde de **ilaç uygulama hatalarına fırsat veren bir sistemin varlığı** yadsınamaz bir gerçek ve hasta güvenliği bakımından ciddi bir sıkıntıdır.

Mevcut sorunların kaldırılması amacıyla ilk olarak yapılması gereken işlem, ilaç yönetimini içeren tüm **süreçlerin talimat ve prosedürler şeklinde yazılı hale getirilmesidir**. Dokümantasyon aşamasını takiben, oluşturulan bu talimat ve prosedürler yapılan **eğitimlerle** tüm kurumla paylaşılarak **çalışanlar bilgilendirilmeli, farkındalığın artırılması** sağlanmalıdır. Eğitimlerin ardından ise en zorlu süreç olan **saha çalışmaları** yapılarak sistemin tüm basamaklarda etkin bir şekilde yürütülmesi gerçekleştirilmelidir. Zira yapılan çalışmalar göstermiştir ki toplumda gelenekselleşmiş organizasyonları yıkıp yerine yeni bir yapılanmayı getirmek çok ciddi bir çabayı gerektirmektedir. Bu çabanın en büyük kısmı da şüphesiz eskiye olan bağlılığı ortadan kaldırmak için harcanacaktır.

Uluslararası Hasta Güvenlik Hedefleri doğrultusunda Hastane İlaç Yönetim Sistemleri'nin doğru kurgulanması tartışılmaz bir zorunluluk ve gereksinimdir. Bu sistemin kurgulanması hasta güvenliği ile birlikte ciddi ekonomik fayda sağlaması bakımından da ayrı bir öneme sahip olmaktadır. Bu doğrultuda güvenilir bir ilaç yönetim sistemi oluşturulması ve hastaya ulaşabilecek tüm hata risklerinin en aza indirilmesinde **ilaçla ilgili hemen tüm süreçlere hakim olan farmakologların hastanelerde etkin bir rol alması, son derece önemli ve gerekli bir yapılanma modelidir**.